

CARLO ANTONIO NAGLI (C. 1680. – 1756.) I NJEGOVA MESSA CON ISTRUMENTI A 4 CONCERTATA

Ovih nekoliko redaka posvećujem uspomeni na akademika Andriju Mohorovičića. Bio je erudit, vješt govornik, skroman i veliki čovjek. Posjedovao je rijetki dar za sintezu, u nekoliko dugačkih periodičnih rečenica znao je obuhvatiti najudaljenije pojave, vremenske i prostorne udaljenosti, pružajući pritom uvijek neku svoju prepoznatljivu nijansu. Te, pak, naizgled sitnice nerijetko bi bile plod vlastitih terenskih ili arhivskih istraživanja, produbljenih uvida. Jedno otkriće glazbenih partitura, pohranjenih u pariškoj Bibliothèque Nationale, možda bi moglo potaknuti neka nova sintetska sagledavanja starije hrvatske glazbe.

Carlo Antonio Nagli (Rimini, oko 1680. – Venecija, 5. 11. 1756.) jedan je od onih skladatelja koji je površno spominjan već u ranijim domaćim stručnim glazbenohistoriografskim raspravama s početka 20. st., a ipak mu je opus sve do danas ostao posvemašnjom nepoznanicom. Iz usputnih bilješki, koje su o Nagliju pružili Niko Kalogjera (1924.)¹ i Dragan Plamenac (1938.)² nije se mogla naslutiti važnost boravka ovoga talijanskog majstora u Splitu u prvim desetljećima 18. st. Trebalo je sačekati da se pojavi arhivskim istraživanjima solidno utemeljena studija Nikole Mate Roščića o starim orguljašima u splitskom samostanu sv. Frane

¹ Niko KALOGJERA: Povijesne crtice o glazbenim prilikama splitske stolne crkve, *Sveta Cecilija*, br. 35, str. 89-90, 126-128, 160-163.

² Dragan PLAMENAC: Toma Cecchini, kapelnik stolnih crkava u Splitu i Hvaru u prvoj polovini XVII. stoljeća, *Rad JAZU*, knj. 362, str. 77-125 (sada pretiskano u: IDEM: *Glazba u Dalmaciji u 16. i 17. stoljeću. Osam studija*, Zagreb – Split: MIC – Književni krug, 1998.).

(1990.),³ a onda i monografija o glazbi u splitskoj stolnoj crkvi Miljenka Grgića (1997.),⁴ pa da se pokaže da je crkveno muziciranje u Splitu tijekom 18. st. bilo među najrazvijenijima na hrvatskoj obali, a da je jedna od središnjih figura splitskoga kasnobaroknoga glazbenog života bio Carlo Antonio Nagli.

O Nagliju se još uvijek malo zna, tek nekoliko oskudnih podataka. Rođen u Riminiju, na talijanskoj zapadnoj obali Jadrana, u domovini je po svoj prilici završio bogoslovne i glazbene nauke. Nakon što je stekao titule «baccalaureus theologiae» i «magister musices», početkom studenog 1707. preuzeo je mjesto kapelnika u splitskoj prvostolnici. Nastanio se u franjevačkom samostanu, smještenom uz crkvu sv. Frane na obali, u istom samostanu koji je bio domom mnogim znamenitim Splitsanima, tako i Ivanu Lukačiću. Da se u toj novoj sredini dobro snašao vidi se i po tome što je u lipnju 1710. primio «posinovljenje splitskog samostana». Ubrzo je promaknut u gvardijana samostana, a tijekom idućih godina barem dva puta je izabran za tajnika Provincije. Izuzev jednog kraćeg razdoblja, kada je bio premješten u franjevački samostan u Šibeniku, bio je trajno vezan uza splitski samostan sve do 1743., kada je prihvatio dužnost kapelnika u velikoj crkvi dei Frari u Veneciji. U gradu na lagunama preminuo je 1756., a kao «zakoniti sin splitskog samostana» dio ostavštine prepustio je samostanu sv. Frane.

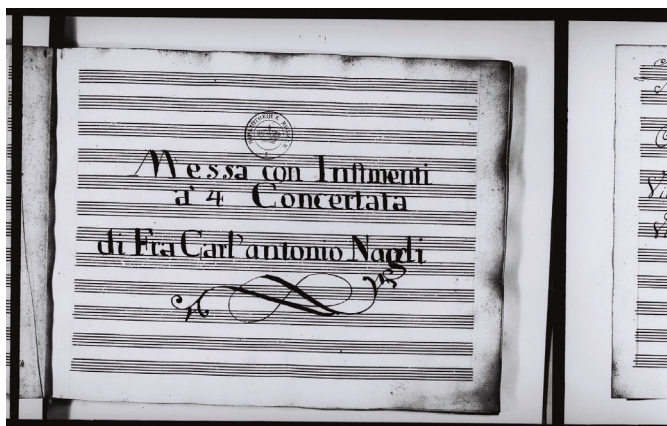
U glazbenom arhivu sv. Duje evidentirane su mu tri skladbe: *Inno di S. Doimo* (datirana u Splitu 1740.), *Responsorio* (Split, 1741.) i *Credo corali a una e due voci con l'organo* (Venecija, 1747.). K tome, Muzej grada u Splitu čuva *Inno di S. Doimo* iz 1740. Sve su to duhovne skladbe manjeg opsega, kraće, dijelom i fragmentarne, pa se uvidčom u te rukopise nikako nije mogao naslutiti skladateljev potencijal. Još su stariji autori, Kalogjera i Plamenac, navodili da se dvije Naglijeve mise nalaze u pariškoj Nacionalnoj biblioteci. Napokon možemo nešto više reći o tim djelima.

U pariškoj Nacionalnoj biblioteci pohranjene su dvije rukopisne mise «di fra Carlo Antonio Nagli». Prva misa naslovljena je *Messa con istrumenti a 4 concertata* (sign. Vm 954, R 34.069) i obasiže 170 stranica, druga je naslovljena *Messa con istrumenti a 4* (sign. Vm 950, R 34.070) i obasiže 280 stranica. Rukopisi partitura, koji su po svoj prilici autografi, nisu datirani, a nije niti jasno kako su i kada dospjeli u Pariz. Moguće da su te muzikalije bile dijelom «ratnoga plijena» Napoleonove soldateske, koja je opustošila brojne samostanske knjižnice u Dalmaciji i Dubrovniku. No, s druge strane, dvije Naglijeve mise iz pariške Nacionalne biblioteke opsegom znatno nadilaze njegove skladbe sačuvane u splitskim arhivima, pa možda ne bi valjalo unaprijed isključiti mogućnost da su mise nastale tijekom skladateljevog djelovanja na mjestu kapelnika u venecijanskoj crkvi dei Frari (na

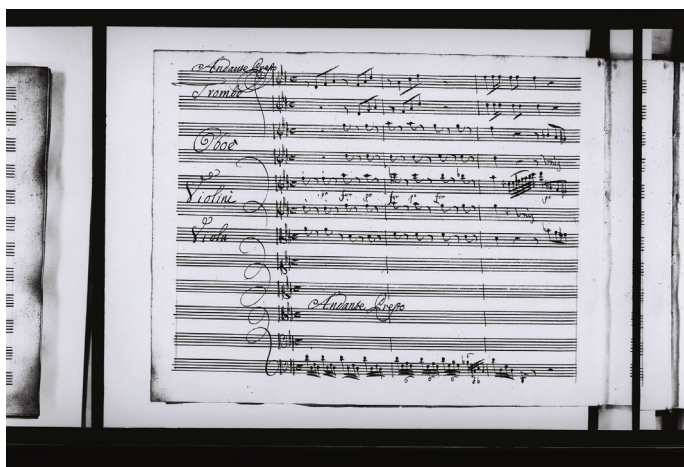
³ Nikola Mate ROŠČIĆ: Glazbena tradicija samostana sv. Frane na Obali u Splitu od 1600. so 1900. godine, *Arti musices*, 21/1, str. 5-44.

⁴ Miljenko GRGIĆ: *Glazbena kultura u splitskoj katedrali 1750. – 1940.*, Zagreb: HMD, 1997.

ovoj sugestiji zahvaljujem kolegici Sanji Majer-Bobetko). Ipak, čini mi malo vjerojatnom takva erupcija nadahnuća u već postarijoj skladateljevoj dobi, tim više što Naglijev skladateljski angažman nije ostao zabilježen u inače dobro proučenoj glazbenoj povijesti velike venecijanske franjevačke crkve. Stoga bih se priklonio pretpostavci da su Naglijeve mise mogle nastati tijekom njegova dugogodišnjega angažmana u Splitu. Djelujući više od tri desetljeća kao kapelnik splitske stolnice, zacijelo je ostvario mnogo značajniju skladateljsku aktivnost, nego li se razaznaje iz njegove rasute ostavštine.

Slika 1. Carlo Antonio Nagli: *Messa con istrumenti a 4 concertata* (poč. 18. st.) naslovnica autografa (Paris, Bibliothèque Nationale, sign: Vm 954, R 34.069).

Slika 2. Carlo Antonio Nagli: *Messa con istrumenti a 4 concertata* (poč. 18. st.) prva stranica autografa (Paris, Bibliothèque Nationale, sign: Vm 954, R 34.069).

Obje su mise pisane za ansambl puhača (trublji i oboa, s time da se u prvoj misi u jednom stavku pojavljuje flauta, a u drugoj flauta i horne), gudača, te soliste i četveroglasni zbor. Dionica orguljskog continua, u skladu s onodobnom praksom, šifrirana je vrlo gusto, makar ne uvijek precizno. Rukopisi su razmjerno «uredni», tj. bez velikoga broja ortografskih netočnosti. Mnoštvo je ipak neujednačenosti u bilježenju fraza, legata, pa čak i nedosljednosti u instrumentaciji. Nigdje nije izričito istaknuto, no obje su mise «brevis». Prva misa posjeduje stavke *Kyrie* i *Gloria* (spomenimo usput da je tijekom druge polovice 18. st. praksa «kratke» mise, upavo zahvaljujući franjevcima, iz južne Hrvatske prešla i u Slavoniju). U prvoj misi, naslovljenoj *concertata*, uočljiv je vokalni i osobito instrumentalni virtuoziitet. Pojedine solističke arije posjeduju dramatsku snagu, koja podsjeća na onodobnu operistiku. Čini mi se da je Nagli ipak vještiji u *tutti* situacijama, a neki stavci (*Et in terra pax, Qui tollis peccata mundi*) zacijelo su među najboljim stranicama hrvatskoga glazbenog baroka.

Ništa se pobliže ne zna o izvornim izvedbenim okolnostima ovih misa, moguće je pretpostaviti da je Nagli za potrebe izvedbe u stolnici sv. Duje dao angažirati neke gostujuće talijanske instrumentaliste. *Messa concertata* pruža novi pogled na glazbeni barok u Splitu. Tek sada jasno se vidi da su Ivan Lukačić i njegovi suvremenici početkom 17. st. u gradu podno Marjana (Tomaso Cecchini, Marcantonio Romano, Atanazije Jurjević) imali stotinu godina kasnije dostojne nasljednike. Iz tog naraštaja poznat nam je otprije «Padre Gaetano de Stephanis (...) Maestro di Capella della Celebre Metropolitana di Spalato», autor četiriju misa objavljenih u zbirci *Messe a quattro voci* (Venecija, 1700.).⁵ Dvije mise «di fra Carlo Antonio Nagli», pohranjene u Bibliothèque Nationale, pokazuju se kao neočekivana akvizicija s početka glazbenog *Settecenta*. Naglijeve «kratke» koncertantne mise za sole, zbor i ansambl virtuoznih instrumentalista, pripadaju u najzujbudljivije partiture splitskoga glazbenoga kasnog baroka! A to da je ove rukopisne mise ovaj put valjalo potražiti podalje od domaćih arhiva, samo je još jedan signal o *disiecta membra* starije hrvatske glazbe.

Naposlijetku, Naglijeve koncertantne mise prisiljavaju domaću muzikologiju da preispita neka uvriježena stajališta. Otkrića i jesu tu da bi zbunjivala. U međuvremenu, dok glazbeni povjesnici budu slagali neku drukčiju predodžbu o razvojnome tijeku i o zemljovidu hrvatskoga glazbenog baroka, široj publici ostaje da uživa u *Messa con istrumenti a 4 concertata* Carla Antonija Naglija, franjevca i kapelnika splitske stolne crkve na početku 18. stoljeća.

---

⁵ Usp. moju studiju *Franjevci konventualci i glazba u Hrvatskoj*, u: *Veličina malenih. Povijest i kulturna baština Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca* (ur. Milan Pelc), Zagreb: Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevac konventualaca, 2010, str. 165-175 i ondje navedenu literaturu.

Napomena: Ovaj kratki tekst o Carlu Antoniju Nagliju temelji se na bilješci koju sam napisao i koja je bila otisnuta uz koncertni program za prigodu suvremene praizvedbe Naglijeve prve mise *Messa con instrumenti a 4 concertata* na Varaždinskim baroknim večerima 27. rujna 2011. godine. Izvedbu su upriličili Hrvatski barokni ansambl, Zbor Ivan Filipović, te solisti Martina Klarić (sopran), Ivana Garaj Korpar (sopran), Helena Lucić (mezzosopran) i Alen Ruško (bariton), a dirigent je bio Saša Britvić. Posebnu prijateljsku zahvalu dugujem maestru Britviću, koji je znalački intervenirao u computersku transkripciju Andreja Skendera i u moju reviziju. O uspješnosti te suvremene praizvedbe, kao i drugih izvedbi Naglijeve mise koje su potom uslijedile, posvjedočili su domaći tiskani i elektronski mediji.

SAŽETAK

CARLO ANTONIO NAGLI (C. 1680. – 1756.) I NJEGOVA *MESSA CON INSTRUMENTI A 4 CONCERTATA*

Talijanski skladatelj i orguljaš Carlo Antonio Nagli (Rimini, oko 1680. – Venecija, 5. 11. 1756.) boravio je u Splitu od 1707. do 1743., u kojem je razdoblju uglavnom bio uposlen kao *maestro di cappella* u stolnoj crkvi. Članak pruža kraću informaciju o otkriću njegovih dviju misa, koje su pohranjene u pariškoj Nacionalnoj biblioteci. Posebna je pozornost pružena prvoj misi, naslovljenoj *Messa con instrumenti a 4 concertata*, koja je vrlo uspješnu suvremenu praizvedbu doživjela na Varaždinskim baroknim večerima 2011. godine. Čini se da je Nagli te mise skladao tijekom svoga boravka u Splitu. Ukoliko je tome tako, Naglijeve mise bi pružale bitno novi pogled na glazbeni barok u Hrvatskoj.

Ključne riječi: Carlo Antonio Nagli; mise; barokna glazba; Split.

SUMMARY

CARLO ANTONIO NAGLI (CCA. 1680 - 1756) AND HIS *MESSA CON INSTRUMENTI A 4 CONCERTATA*

Italian composer and organist Carlo Antonio Nagli (Rimini, c. 1680. – Venice, 5. 11. 1756.) lived in Split from 1707 to 1743, in which period he mostly occupied a position of *maestro di cappella* at the cathedral church. The article gives a brief information of his two newly discovered Masses, held in Bibliothèque Nationale (Paris). Special attention is given on first Mass, entitled *Messa con istrumenti a 4 concertata*, which was very successfully performed at the *Varaždin Baroque Evenings* in 2011. It seems that Nagli composed Masses during his sojourn in Split. If so, these Masses bring a new light on Baroque musical life in Croatia.

Key Words: Carlo Antonio Nagli; Masses; Baroque music; Split.